

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A BALKÖZÉPPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési feltételek: helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve. Egész évre 10 frt. Félévre 5 frt. Negyedévre 2 frt 50 kr. Egy hónapra 1 frt.

Hirdetési díj: öt hasabos petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelenő hirdeményeknél leegedés történik. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.

Hajdumegye kérdéséhez.

Közlöttik lapunk tegnapi számban azon levelet, mely az ezen fontos ügyben általunk közölt tervezetből kihagyott Udvari községből intéztett hozzászólást, s a midőn örömlenket fejezzük ki a felett, hogy a megpendített eszme ott ily örövendetes vizsgálóra lett, egyszersmind jelezük azon körülményt is, hogy az általunk tervezett megyének eszméjével már a fővárosi nagy lapok is kezdenek foglalkozni, és pedig legközelebb a „Pesti Napló” tegnap reggeli száma, mely az e tárgyban megjelent cikksorozatunkban elmondott nézeteket vizsgálóztatja, egy „hajdusági” tollal.

A hivatali cikk ugyanis az új Kunmegye alakításáról, s a Hajdúkerületnek Szabolcsmegyébe beolvadásáról szólva, többi közt a következőket mondja:

A tervezett központot illetőleg igaz, hogy a N.-Kun városokra és az azokhoz csatlakozó helységekre nézve Karczag központnak megválasztása, de egészen viszáson esik az a szabósi alsóbb községekre, mint Szóvat, Földes, Sáp, Tetétlen stb. és a hajdú-városok közül Szoboszló, melyek ha Karczagtól nagy távolságra nem esnek is, de Karczaggal rendes és gyakori közlekedésben eddig soha nem voltak, s hasonlóan viszáson esik Vámos-Pécs, Hadház, Hajdú-Böszörmény, Dorog, Nánás hajdú-városokra nézve, hogy Nyíregyháza legyen központjuk, a hová helyzetüknek fogva egyáltalában utalva nincsenek. Így tehát a tervezett változtatásnál fogva a lakosság sokkal nagyobb része oly központhoz kényszerítették, hova helyzetnél és százasod szokásainál fogva egyáltalában utalva nincs. A mi pedig az elnevezést illeti, sérelmesen illetné különösen a hajdú városok lakosságának kedélyét, hogy a midőn a Karczag központtal felállítandó új megye Kunmegye nevezettel tervezettik, s így a magyar állam első megalapításánál szereplő Kun nevet fenntartani céloztatik, ugyanakkor másrésztől a hajdú név, mely pedig a politikai és vallászabadságnak, sőt lehel mondaní a magyar állam államiságának egyik elől a török, más felől a német ellenében lett megvédésben történelmi név lett, a törvényhatóságok nevei közül végképen kiküszöböltetni tervezteik.

Ezen tekintetnél fogva, ha már a közérdek mulhatatlan megkívánja, hogy a törvényhatóságok ezen vidéken, a mostanított elterjedést kappanak, am legyen. Heves megyében, mely különben is két megyéből van összealkotta, a mely hosszúra nyúló területnél és székhelyének egyik szélén lett helyzetnél fogva mindenesetre szabálytalan, egy Kun megye Karczag központtal, hová a nagy-kun helyek és Heves megye tisztántul részei tartozhatnak, de ugyanakkor Szabolcs megye déli csücskéből és a hajdú-városokból, nenkülönben Bihar megye északi szélétől, hol különben is szintegy hajdúkból telepitett több község van, mint Kaba, Derecske, Sáránd, Bagos, Konyár, Ujfalu (?) stb. alakításuk egy Hajdumegye Debreczen központtal s ekkor lesz érve egyrésztől az, hogy ezen megye oly központot kap, hova fekszenél.

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Egy taller.

Bünügyi történet.

(Nemzetből.)

(Folytatás.)

Futó tekintettel vizsgálta a rendőrtanácsos a szegényes szoba berendezését, ennél azonban jobban érdekelte őt az egyedül ébren levő szegényes de tiszta öltözékű házúró, ki egy asztal mellett széken ült és fönt az ablak felé volt fordítva arca, mely az asztal álló olajlámpának halvány fény által jól bevilágította; a rendőrtanácsos éles szemmel azonnal észrevette annak vonásiban a hajdani szépség nyomait; a nő arca most természetesen halvány megfogyott volt, bánat és betegség által, mely azonban még mindig birt némi vonzeróval.

A rendőrtanácsos gyakorlati arcz- és éles emberismerő volt; midőn betekintett e szende, kedves arczba, azonnal meg volt győződve, hogy Margit bizonyára nem részes férje büntetésében; magához inté kísérőit, s a rendőrszolgának egy intésével tudtára adta, hogy az ajtón kopogtathat. Ez megtörtént.

Megjévedve emelkedett fel Margit, az ablakhoz sietett, melytől a rendőrtanácsos kissé visszahúzódott, — s azt kinyitá: „Ki van itt?” — kiáltott aggodalommal. „Ki kopog éjjel az ajtón?”

„Nyisson ajtót, jó asszony,” viszonzá a rendőrtanácsos barátságosan. „Beszélni ohajtnak önnek.”

„Mit akar ön?” Nem engedek éjjel idegent házamba.”

„Mi nem vagyunk idegenek. Nem ismeri ön Stern doctor urat, Streit örnagy rokonát?” Margit messzire kihajolt az ablakból: „Ön az csakugyan doktor ur?” kérdezé még aggodalmasan hangon.

„Igen én vagyok, Margit. Sajnálom hogy háborgatunk kell kegyedet, de nem lehet másképen. Kérem önt szépen, eresszen be bennünket.”

résénél s százados szokásánál fogva utalva van, s nem esik erőszak a lakosság szokás-szentelte kényelmén; másrésztől nem lesz sérelem ejtve a nép hagyományos közérületén, midőn törvényhatóságának nevében, öseitől örökölt, és azok által is, kik az ahöz kötött kiváltságok élvezetében nem lehettek, időről időre nagy kegyelettel ösztöztetve nevezett fenntartva látja; végre mindez eszközölhető lenne a nélkül, hogy a szóban forgó megyék oly kisebbedést szenvedjenek, melynél fogva törvényhatóságai képességüket elvesztenék.”

Szeptember 15-ike, mely nap a miniszter által határnapul van kitűzve arra nézve, hogy a jövődől sorsuk mikint intézésének ohaja iránt megkérdeztet közlések előterjesztéseiket megtegyék, már nem messze levén, ohajtható, hogy a „Hajdumegye” alakítása érdekében való tárgyalások még e hó utolsó napja előtt megkezdessenek, s igen örövendének, ha az ez irányban tett határozott lépésekkről, és azok eredményéről minél előbb tudósíthatnánk olvasóinkat.

A vidéki pénzintézetek társulata, a „P. N.” híre szerint, szives fogadtatásra számolhat az osztr. nemzeti banknál, barátságosabbra mindenesetre mint a minót az egyes intézeteknél melyek pesti intézeteknél találtak. — Ha a vidéki pénzintézetek összeállnak, kiszakíthatják magokat a fővárosi intézetek gyámjása alól s közvetlenül megszervezhetik magoknak azon hitelt, a melynek közvetítését a provisiók fizetik.

A méter-mérték behozatala. A keresk. miniszter megküldötte a fővárosnak a mérték hitelesítő hivatalokra vonatkozó körrendeletet és egyúttal azon kérdést intézte a hatósághoz, hogy a Budapesten már fenálló mérték-hitelesítő hivatalon kívül nem lesz-e szükséges, hogy a központi mérték-hitelesítő hivatal utasítva van érintkezésbe lépni a f. v. mérték hitelesítő hivatal igazgatójával; továbbá, hogy a légszám mérők felülvizsgálatok és a légszám órák ezental már a méter-rendszer szerint hitelesítettnek.

A mohácsi veszedelem évforduló egyházi ját szertartáson kívül a mohácsi iparos-kör is megfogadulni e hó 28-án este saját helyiségében, hol Polgár József fog értekezést tartani.

A tengeri hajózással bíró államokat az angol kormány felhívta, hogy a hajóknak azon utak és irányok, állapítsanak meg, melyek megtartása mellett bizonyos kikötőbe menni vagy onnet eljönni kell. Ilyen tengeri utak kijelölése által az összeköttetések lehetősége sok tekintetben elháríthatók. Minthogy azonban ennek csak úgy lehet sikere, ha mentül több állam kötelezi hajóit ezen tengeri utakra, az angol kormány vélemény-nyilvánításra az érdekelt államokat e tekintetben felhívta. A m. osztr. birodalom tengerészete a földközi tengeren egyike a legjelentékenyebbeknek levén, s itten

ilyen meghatározott hajózási ut kiváló fontossággal bírva, a magyar-osztrák birodalom kormányai szinte felszólították nézetük nyilvánítására.

Az ezüst árkelet pótlék f. é. szept. havára — mint a vasuti és hajózási felügyelőség közlése teszi — 2,5%-kal állapított meg.

„Ereksujvár és vidéke,” cím alatt Spitzer kiadó és Szegvár Lajos szerkesztő szeptember 15-én heilapolt indítanak meg Ereksujvárot. Előfizetési ár évnegyedre 1 frt.

A felső magyarországi vasgyárak és vaskohók, a „M. P.” értesülése szerint a jövő hó elején összejövetelt tartanak azon célból, hogy a közös hadügyminiszterhez egy collectív emlékiratot nyújtsanak be, melyben tekintettel azon körülményre, hogy a vasipar másfél év óta felső Magyarországon teljesen pangásban van, azon kérelem fog előterjesztetni, hogy jövőre a hadikészületekhez szükséges vasemelt szállításánál, nemcsak mindig a felső-ausztriai és styria vasgyárak, hanem a magyar vasgyárak is tekintetbe véssenek.

Botránys hanyagságról tesz az „Alföld” említett, nevezetesen: „A selmezi bánnyász és erdész akadémiában a vizsgákat német nyelven teszik le. A magyar kormány pedig fizeti az intézetet a nemzet pénzéből.

A „Hon” legutóbbi száma azon közlést hozza, miszerint Lónyay gróf legközelebb eloadja a balázsfalvi román memorandumot, s az ezt provokált alkudozások történetét. A gróf ezt híri szerint, távirati uton jelentette Budapestre.

Miért nem ment el a debreczeni dal-és zeneegylet dalkara a Kolozsváron tartandó orsz. dalárünnepélyre?

A „Debreczeni Ellenőr” 39-ik számában megjelent s az idej országos dalárünnepély programját elsoroló közleményben sajnálattal említettük fel, hogy a debreczeni dalárda, mely már több ízben vívott ki diadalt, ez alkalommal visszavonult, s nem sietett eddigi érdemeihez Kolozsváron is megszerezni a babért.”

Erre vonatkozólag és a t. közönség tájékoztatásul nem lesz talán felesleges ha pár sorban vázolva azon körülményeket, melyek egytelünkkel az említett, különben sajnálattal nélkülözött országos dalárünnep való részvételtől visszartarták, feleltségek némi előzményeket e lap hasábján.

A Nagy-Váradon tartott orsz. dalárünnepet berekesztő dalár közgyűlés, az egyesületi alapszabályok módosítását

sát mondván ki határozatilag, midőn az ezel megbízott kiüldöttség munkálattal készen lett, az alapszabály-tervezet nyomtatásban megküldötte többek közt egytelünknek is, az orsz. dalár-egyesület elnöksége: megküldötte pedig egyebek között azon megkereséssel, hogy a felett egytelünk beható tárgyalás után véleményét nyilvánítva egyszersmind az 1872. évi decz. 22-kére Pestre rendkívüli közgyűlést hirdette, s felhívta az egyletet, hogy a módosított alapszabályok végleges elfogadása, illetőleg annak tárgyalása végett, egytelünk kiüldjön arra egy megbízott képviselőt.

Az egylet akkori választmánya az alapszabály-tervet tárgyalás alá vevén, előlegesen is kimondotta, hogy miután az t. i. az új alapszabály-tervet, több pontjaira vonatkozólag saját alapszabályaihoz itközőnek, sőt a kivitel tekintetében átalában s különösen egytelünkre nézve lehetetlennek tartja, amennyiben továbbá egytelünk — alapszabályai 3-ik §-a szerint egytelől nemcsak oly saját vagyonnal, miből az orsz. dalár-egyesület n.-váradai közgyűlése által működő tagok után fejünkint 1—1 frtra, tehát nézetünk szerint is magasra emelt tagsági díjat, s ehhez az említett orsz. dalár-egyesületi módosított alapszabály-tervezet szerint emek egyik szakasza értelmében ismét másik egy-egy frtot azért, hogy az egylet az orsz. dalár-egyesület, mint ezen fizetés által a dalárszövetség tagja részévévelles, fizetni nem bír, mert saját alapszabályai szerint összes jövedelmét és tőkét, a vele testvéries viszonyban álló debreczeni zenedének, mely anyagi szükségleteiről aztán gondoskodik, átadni köteles;

miután továbbá saját fenállására és legszükségesebb kiadásai fedezésére rendezett hangversenyei is közelebbi időben rendesen deficitet, de jövedelmet jóformán mit sem eredményeztek: megválasztja ugyan a decz. 22-ki közgyűlésre — a mint hogy meg is választotta — meghatalmazott képviselőjét, de azon határozott utasítással, hogy a módosított alapszabályok 17. és illetőleg 31. §§. bb) pontjának kötelező ereje ellen határozottan tiltakozzék, a mondott §-ok érvényre emelésének netaláni esetén pedig egytelünkek az orsz. dalár-egyesületből kilépését jelentse be.

Ez utasításból kifolyólag az 1872. decz. 22-én Pesten megtartott rendkívüli közgyűlésen az egylet megbízott képviselője — miután a többség a mon-

dott §-okat érvényre emelte — bejelentette egytelünknek az országos dalár-egyesületből kilépését, s az azt indokoló, utasításait tartalmazó jegyzőkönyvi kivonatot írásban be is adta. Miről az 1873. szept. 13-án tartott választmányi ülésre be is adta a közgyűlés lefolyásáról szóló kimerítő jelentését, mely helyeslő tudomásul vétetett.

A választmány ezt tárgyaló évi jelentése f. évi márczius 31-én tartott közgyűlésen is helyeslőleg vétetett tudomásul.

Az orsz. dalár-egylet központi választmánya a kilépés bejelentése daczára ez idén is ismételve felszólította egytelünket egy köriratában, hogy a menyiben a mondott ünnepélyben részt vehetnének egyik felvételt képező tagsági illeték befizetésével hátrányban volna, ezt az egész 1872—74. egyesületi 3 évről bizonyos kitézött határidő alatt fizesse be; jelentést kívánt egyszersmind arról is, ha valjon a debreczeni dal-és zeneegylet ténylegesen részt ohajt-e venni a kolozsvári dalárünnepélyben vagy csak képviselőlel szándékozik ott megjeleni. E köriratát azt határozta a választmány, hogy miután egytelünk az orsz. dalár-egyesület 1872. decz. 22-én Pesten tartott rendkívüli közgyűlésén az alapszabály módosítása miatti aggodalmainknak adván kifejezést, ezek elfogadása indokából az említett egyesületből kilépését bejelentette, a központi pénztár irányában fen volt kötelezett ségének pedig egész az 1872. szept. végeig eleget tett; a központi választmány ez értelemben levélben lesz tudósítandó, egyidejűleg a kolozsvári dal-egylet megkeresettét az iránt, ha valjon egytelünk a dalárünnepen részt vehet-e s minő módozatokkal mint olyan, mely az orsz. dalár-egyesületnek nem tagja? mire bár kissé későskén is, azon válasz érkezett, hogy egytelünk csak mint az orsz. dalár-egyesület tagja lehet szivesen látott vendég, tehát mint nem tag abban ténylegesen részt nem vehet.

Ezek az okok, a miért a debreczeni dal-és zeneegylet dalkara nem ment el a kolozsvári dalárünnepélyre.

G y ü g y e y József, egyleti tag.

„A házbán és az ölban nincs semmi” jelentette a rendőrszolga.

„Kutassak tovább a kertben?”

„Nem! hasztalan fáradság. Az idő drága. A regg közeledik, s ekkor már a gyilkosság helyszínén kell lenniük. Mily távolságra van az tollák doktor ur?”

„Mint egy félóra járásra. Az erdőn keresztül azonban hamarabb odaérünk.”

„Akkor itt az idő. Az ostobákat P***hól meg kell előzniük. Isten önnel jó asszony, — fájdalom bár, de meg kell önnök mondanom, hogy férje fogságban van.”

„Ó, ó! ártatlan, esküszöm önmek. Hiszen látta ön, hogy nem talált semmit.”

„Reméli ohajtom! Szívemből kívánom, ömért. Hallgasson meg, ha tán szükségbe jönne meg férje fogságban lesz, forduljon Richter rendőrtanácsoshoz B***ban Alfred ut 7. El ne teledje e címet. Nem fog hasztalan jönni.”

A rendőrtanácsos e szavak után gyorsan elfordult a sűrőből. — Stern Fritz ugy vélte, hogy annak apró szemében nagy könyök regegednek, de valószínűleg csalódott, mert midőn a rendőrtanácsos a házból kilépett, a megindulásnak nyomát sem mutatta; oda kiáltott Fritznek: „Vezessen bennünket doktor ur! az erdőn keresztül. Már csaknem egész világos van. Épen jókor fogunk jönni.”

Sietve haladtak az erdőn keresztül. Fritz elől ment, közvetlenül utána jött a rendőrszolga, végül a rendőrtanácsos. Alig haladtak öt perczig, midőn Fritz vállán egy nehéz kézlenk érintését érezte, — mire megfordult. A rendőrszolga új ajákára tévé, azután egy sűrűn lombzott mogyorbokor mögé térdelt, s Fritznek és a rendőrtanácsosnak szintén jelt adott a letérelésre. Mindkettő engedelmeskedett.

A legnagyobb elővigyázattal hajtotta féré a rendőrszolga a mogyoro-bokor lombait, s ott térdelt előrehajolt fövel, s erősen kimeresztett szemekkel. A rendőrtanácsos és Fritz hszatlan igyekeztek a bokor sűrűségén szemekkel áthatolni és megtudni, hogy mi vonhatta magára a rendőrszolga figyelmét. De csak egyes fenyő fákat és mogyoro lombokat láthattak, melyek a szürkülő háttérben összefolytak; néhány percz

mulva azonban már a távoli háttérben egy homályos alak könnyen bontakozott ki, mely időnként a bokor közt el-eltűnve, gyorsan közeledett. — Az alak korvonalai inkább inkább világosabbá lönek, — Fritz ugy vélekedett, — de nem, hisz, az letéletlen volt, — szemei csilloghattak, — Vad Miskát vélte fölsmerni az alakban, ki az erdőn keresztül gyors léptekkel épen azon pont felé törekedett, hol a rendőrszolga a mogyoro bokor mellett térdelt. — Az alak mindinkább közeledett. A hasonlatosság csakélyon volt! Ha Fritz nem lett volna biztos abban, hogy vad Miska nem a kabalvidti ócska várkastély börtönében van, megkísérelt volna, hogy őt testestül lelkelst maga előtt látja; — és e meglepő hasonlatosság minden pillanatban növekedett. Nem, ez nem csak hasonlatosság, hanem maga vad Miska volt!

A legnagyobb csudálkozással fordul Fritz a rendőrtanácsoshoz, ki épen oly mozdulatlanul térdelt egy bokor mögött, mint a rendőrszolga. Mindketten feszült figyelemmel vizsgálták a közeledő vad Miskának legkisebb mozdulatait.

Alig husz lépésnyi távolságra volt már. Hirtelen megállott s kutatva nézett a körben maga körül, azután megváltoztatta irányát, mely eddig követett, kissé letért a baloldarra. Egy mogyorofa bokorban egyedül álló magas fenyő mögé letérdelt, és kezeivel a moh-val betakart földben kotorni kezdte.

„Rajta!” így hangozott a rendőrtanácsos halk vezénylő szava. A legközelebbi perczben már a rendőrszolga hatalmas ugrással rátrört a telerőre. Fritz és a rendőrtanácsos követtek őt, épen jókor jöttek, hogy megragadják kezét a hadonázó vad Miskának, kit még mielőtt felemelkedhetett volna, a rendőrszolga földre terített. A három erősn férfinak igybenyevé minden erejét, hogy a magát dühösen védelmezze bűnöst megrabolozzák, a mi sikerült is. Nehány percz mulva vad Miska ismét megkötözött kezekkel és lábakkal tehetetlenül fektűt a fűben, egy egyedül álló fenyő tövével.

(Folyt. köv.)

Válasz a „Debreczen” 146, 154 és 155-ik számaiban megjelent, főiskolát érdeklő cikkekre.

(Vége.) Most már áttértek a „Debreczen” cikkek tartalmára, a mennyiben azok saját szemüvegemre vonatkoznak. Itt még inkább, mint előbb, kényes helyzetben találom magamat, saját személyemről kellvén beszélni, annyival inkább, mert nem mind, mi a dolog érdemére látszik tartozni, bocsáthatok világ elébe. Annál fogva lehetővé, de amellett tárgyiagos kiadvánok lenni.

Azt mondja a „Debreczen” a-b jejjü írója, hogy én történelemre küszültem és nem bölcsészetre, és mégis ez utóbbira vagyok alkalmazva. A dolog így áll: Midőn a debreczeni főiskolában a hatévi felsőbb tanfolyamot végeztem, s tudományos ismeretemet öregítésem végett külföldi egyetemre utazva, előbb Bécsben félelvét, azután Berlinben két félelvét töltöttem: ez utóbbi helyen mindkét félelvét keresztül nevelés tanfolyamán kívül, főleg bölcsészeti tanulmányokkal, mint kedves tárggyal foglalkoztam. Igaz, hogy később más-nemű előfoglaltatásaim miatt azokkal felhagyom kellett, ne mint nevelőnek 1843-49-ig a klasszikai irodalom kivül mértani és történelmi tanulmányokra kellett időmet fordítanom. Nevelői pályám végzetével egy egész évet kiválólag történelmi tanulmányoknak éltem, mivel az 1849-ik év végén, a jeles Péczei halálával megüresült történelmi tanfolyam leendő elváltatásom kiliatásba volt helyezve. Ez megis történt az 1850-ik év aug. egyházközségi közgyűlésén, és én ugyanazon év nov. havában megkezdtem a történelem, latin és görög irodalom tanítását.

A ki az akkori időkre visszaemlékezik, elmondhatja, minő nehézségekkel kellett akkor megküzdeni a történelem tanításánál, mennyi zaklatásnak, kémskedésnek kellett annak kitéve lenni. Ily körülmények között a történelem, mint világtörvényszék seplőtlen jellemét becsülettel megőrizte, vittem annak tanítását 3 évig, a mikor is, nev. az 1853-ik év utolsó nevelésében, a történelem tanítása az újonnan szervezett gimnáziumba tételvén át, én annak tanítása alól az akadémiában fölmentettem a s helyett a görög és latin irodalom mellett, a művelődés történelmi tanítására utasítottam. E művelődésben nekiköttem két évig, a mikor is, nev. az 1855-ik év nyarán a halál több jelesekkel együtt Vecsei József bölcsészettanár is elragadván, az egyházközségi közgyűlés megválasztotta bizalmas a megüresült tanszék betöltésénél egyenesen felém irányult, azon alapon, mivel külföldi egyetemen létemkor bölcsészeti tantárgyak tanítására bizonyos előszeretettel adtam magamat, és mivel még boldogult Vecsei életében, több, mint másfél évig tartó idegenkedése alatt, az ő általam történendő idegenes helyettesítése czéloztatott. Nem minden elvetés és küzdelem nélkül vállalkoztam a terhes feladatra, melynek nehézsége annál-kevésbé volt előttem ismeretlen, mivel régben foglalkoztam volt e tárggyal, — és már 40 éves koromhoz közel álltam. Az egyházközségi közgyűlés akaratát, parancsolatnak kellett tekintenem, annyival inkább, mert ekkor volt terjesztve, hogy az akkor szervezett tanítóképzésben egy már nélkülözhetlen tanszék fellállítására csak így tétethetik lehetővé. Ezeket ily körülményesén azért tartottam szükségesnek előadni, hogy kitűnjék, mennyi hányattatásos ment keresztül a főiskolában az én tanári életem.

Nekem az adott körülmények között nem lehetett más tennem, mint a Krug rendszeréhez tartanom magamat, azon rendszerhez, melyet a „Debreczen” által méltó elismeréssel fölémlített Vecsei is mind végig tanított és a melyhez ragaszkodás, — tekintve növendékeink-

nek az absztraktabb, spekulatív rendszerétől idegenkedését, s azok felfogására nem elegendő képzettségét — előttem is legtöbb sikerrel kiálkozónak látszott. Különbösen is a bölcsészet nem egyes rendszerben, hanem az eleitől fogva keletkezett minden rendszerek összességében, vagyis a bölcsészet történelmében él. Egyes bevégzett rendszer, — legyen az bár a leg-újabb, épen oly mulékony tünemény, mint a másik; de azért maga a bölcsészet halhatlan. Főszlyt azért én a bölcsészet történelmére fektettem, mint a melyben az áthaladott álláspontok mellett a spekulatív újabb vívmányai is kelő méltatásban részesülnek, s a mi kevés időt a bölcsészet minden részéi tanítása mellett, melyeket legalább is két, három tanárnak kellett volna előadni, meggazdálkodnom lehetett, azt a bölcsészet történelme bővebb kidolgozására fordítottam. És épen ezen munkásságot, melynek eredményét két kötetben, az egyiket már régebben világ elé is bocsátottam, láttam jónak a „Debreczen” szerkesztője egészen ignorálni, nemcsak, hanem engem a világ előtt kisebbtől nagyig mutatni be, mint a ki még mai napig is a bölcsészet történelmét Ersey D. műve szerint tanítom. Holott én már előbb is, mint saját munkám kinyomtatva lott, felhasználtam előadásaimnál a még kinyomtatlan, de már kéziratban volt dolgozataim tartalmát. Kezdetben én a bölcsésztörténelem kidolgozásában Tememant használtam, az átvett azonban némelyeket, főleg az egyszerű és könnyevű módokért, Ersey D. művétől, valamint hogy derek elődöm sem tartotta méltóságos alattiának itt ott az Ersey művéből kölcsönzést; de az előlebb és főleg a Kant utáni rendszereket egészen attól függetlenül dolgoztam ki. Különbösen mint ilyen tárgy előadásánál nem példátlan, kéziratban csak seket volt, melyhez elő szóval történeti előadásaim adták a húst és vért, szóval a lényeges tartalmát.

Még fájdom csak két kötet, az ó- és középkori bölcsészet történelme, ezek is sok akadályokkal küzdve és saját anyagi terheléssel láthatnak napvilágot, melyekből én annak idejében egy egy példányt a „Debreczen” szerkesztéséhez beküldtem nem késköttem és még is az mindezekről nem akar tudni semmit. Munkám, kivált az első kötet elég kedvezően fogadtattott a sajtó részéről is; szakemberektől pedig több oldalról kaptam elismerés és biztatás nyilatkozatait. Hátra van még a harmadik rész, az újkor bölcsészet történelme, melynek magának, ha isten segédével bevégezhetem, legalább is anyi kiterjedésnek kell lenni, mint az eddigi két kötet együtt véve. Reményiem, hogy ha nem zavarlatva, óhajtatásom szerint pár év múlva az egész művel készen leszek; szerkesztő ur is meg fog győződni a felől, miszerint — szerénytelenség nélkül legyen mondva — ezen fontós és nehéz kezelési tanág kidolgozásával a tanügynek, és — ami czélom, a bölcsészet iránti érdekltség előmozdítására valami kis szolgálatot tettem.

Végül azon kérséssel fordulok tisztelt szerkesztő urhoz, hogy mivel a sajtó és az iskola nemes feladata sok pontokban érliközök egymással, mindkettő az igaz és jó hirdetésére, a felvilágosodottság terjesztésére s ez által a közjólét és műveltség előmozdítására van hivatalva: törekedjünk mindnyájan, — a sajtó és tanügy emberei — a legbiztosabb öntudattal és a mire nekünk protestánsoknak és magyaroknak, kik különben is elég ellenséges elemekkel küzdünk, anyai szükségünk van, békes egyetértésben és valívetve ama szent czél megvalósítására, mely végeredményben más nem lehet, mint hogy e haza virágozó és boldog legyen.

Debreczen, 1874. júl. 22.

Ama bizonyos bölcsészettanár.

A magyar orvosok és természetvizsgálók gyűlése Győrött.

** Megemlékeztünk már röviden, hogy a magyar orvosok s természetvizsgálók XVII-ik nagygyűlése mult hétfőn kezdődött meg Győr városában; az ülést Kruesz főpárt nyitotta meg mintegy 450 tag gyűlékezett be ez alkalomra, kiket a jó győriek nagy előzékenységgel fogadtak.

A város élénkségét nem csupán a nagygyűlés emelte, hanem azon termény és iparkiallítás is, mely ott e hó 23-án nyitott meg s mely e hó 30-ig fog tartani. A természetvizsgálók nagygyűlése e mánap volt. A megnyitó beszéd után Nagy Pál polgármester üdvözölte a jelen voltakat.

Ezután Xantus tartott értekezést a meteorológiai észlelekről, majd Kubinyi Agoston és Kubinyi Ferenc felett tartott emlékeztetést s ajánlta, hogy arcképeik a győri nagygyűlési évkönyvben megjelenjenek.

Utánna Buzinkai Gynla titkár olvasta fel az utolsó nagygyűlés óta elhunyt hazai s külföldi orvosok és természetvizsgálók névsorát.

Dr. Kátay Gábor az orvosi tudományok haladásáról tartott előadást.

Erre Fehér Ipoly tesz jelentést a nagygyűléshez beérkezett üdvözetekről, — majd az állandó közp. választmány jelentését olvasta fel.

Majd értekezésekre kelvélvén a sor: Sass István „Közegészség társadalomban” című művét olvasta fel; Rózsai József pedig a „hullák égéséről” értekezik, mely után a napi rend kimerítve levén — az ülés 1/2 órákor feloszlik.

HELYI HIREK.

— Hajdumegye kérdése Nagy-Kállóban is tárgyalatott pár nap előtt egy magánértekezletben, mely Szabolcsmegye most is folyó, s kedden kezdődött közgyűlését megelőzőleg tartott. E maigán értekezletben, — a mint értesülünk — Nádudvar, Újváros, Csege, P.-Ladány, Földes, Tetétlen, Szóvat, Egyek és Sáp községekből a biz. tagok oda nyilatkoztak hogy ok óhajtnák Hajdumegye létesítését, és pedig Debreczennel, mint központtal. Ugyanezen értekezletben ez ügyben az a végzés hozott, hogy Kállay Akos, és Mészáros Dániel elnökletű alatt két bizottság kikielölt ki, melynek feladata a nevezett helységekből személyesen megjelenni, ott népvételeket hívti össze, s úgy meg tudni az illető helysége lakosságának hamisítatlan akaratát. Mindkét bizottság utasított, hogy küldetéséről a részletes jelentést, a Szabolcsmegye által Nagy Kállóban f. é. szeptember hó 14-én tartandó meggyűlésen mutassa be.

Ugyanez ügyben Nádudvaron még e hó folytán fog értekezlet tartatni, melynek eredményéről lapunkat azonnal tudósítani fogjuk. — Ilyenmóli mozgalmaknak vetjük híret a Hajdúkerületből, s Bihar-megyéből is, s itt az ideje, hogy városunk hatóság is minélelőbb megtegye e czél elérésére mulhatatlanul megkívántató czélészeti intézkedéseket.

— Consummatum est. Tehát csakugyan való. Felsőbb gazdasági tanintézetünk beszüntetése, illetőleg transferálása Kassára immáron tény anyiban, hogy az intézet beszüntetését tartalmazó min. rendelet a gazdasági tanintézet igazgatószághoz tegnap megérkezett. Azt hisszük, nem szükséges fejtegetnünk, hogy minő erkölcsi és anyagi veszteség várossunkra a min. ezen adminisztratív intézkedése, melyhez ugyan mint mondják a felsége jóváhagyása is kinyerett; e helyett sürgösen felhívjuk a városi előjáróságot, hogy mindent, mit csak lehetséges kövessenek el, hogy ezen rendelet visszavonassék, s ezen irányban való fáradozásaik sikerét annyival inkább reméljük, mert 100 okszól a mellett, hogy

az intézet itt maradjon, s alig egy ok a mellett, hogy Kassára-helyeztessék át.

— Egy idő óta az „A. H.” igen meg van velünk akadáva. Nem akarjuk különben ezen akadékoskodás okát, csupán mosolygunk rajta. Nem elég, hogy az általunk közölt kártyavető-boszorkány historiókat, sziveskedett a királyi ügyésznel a denuncians gyönyörűséges szerepét elvállalni, hanem most tegnap számban a piczike „Szamos” azon hírt regisztrálta, hogy mi, a „D. E.” közölni szoktuk, ha egyik másik főtisztviselőnk hosszabb utazásából haza érkezik, s ebből gúnyt üz. Mintha a személyi híreknek a napi sajtó hasábjain nem több jogosultsága volna, mint azon neveltséges késelelemnek, mely az „A. H.” hasábjain ugyan csak a tegnapi számban, tehát aug. 26-án, a már hetek óta berekesztett „Országgyűlés” kioldozott tudósításának közlésében nyilatkozik.

— A városi házipénztár helyiséget cserélt, ugyanis oda tételvén át, ugyancsak a városi háza emeletén abba a helyiségbe, a melyben emelet előtt a teleknyvíny hivatal volt, mit is jónak láttunk, a t. közönségnek tudomására juttatni.

— Új levelszékreny. Csak a minap halatszott ismét panasz az iránt, hogy a levélgyűjtyő szekrények száma nem felel meg a szükségletnek. A derék posta gondnok Mayer Antal sietett ezen hiányon segíteni, s holnap már egy újabb levélgyűjtyő szekrény lesz felállítva a Nagycsapo utca szegletén, ifj. Csáthy Károly akad. könyvtárú könyvkereskedése mellett, s ezzel egyidejűleg a nevezett könyvkereskedésben levélgyűjtyő és bélyeges levélbirtékok sat. kaphatók lesznek.

— Egy eszelős ember, a ki a közközházban volt ápolás és orizet alatt, az elmúlt éjjel szerét tetelvén — a mi keze ügyébe akadt összeszedte s azokkal együtt megszökött; mánap azonban a rendőség e felől értesült, és a szökevény-tolvaj nyomozni kezdé, s szerencsésen közrekerítette.

— Rendellenes temetkezés. Közélebb értesült a hatóság, miszerint a városihoz tartozó egyik erdőrezsben bizonyos egyén meghalván — övét a nélkül, — hogy bár hová bejelentették, vagy orvossal megvizsgáltatták volna, kint az erdőn egy domboldalba eltemették; — mint-hogy pedig ugyanazon helyen már több halott is fekszik, kik szinte nem voltak sem bejelentve, sem halottként által szabályszerűen megnevezve, — a külsősegen lakó egyéneknek szigorúan meghagyott, nikép jövőre nézve halottait addig, míg a halottként arra engedélyt nem ad, — etemetni semmi szín alatt ne merészelejk.

— Miniszteri kiküldött A. m. kir. földmívelésügyi miniszter értesíté a városi hatóságot, hogy Lukácsi Sándort biztosi minőségben a végett küldvén ki, miszerint a községi egy-letli gyűlés s gazdasági falkolákat tegye vizsgálata tárgyává s a hoi szükséges utasítások, tanácsokat adjon; — e czélból nálunk is a kelő gyűlésiülésben és segédköznyvitásban részesítették; mely végre Simonffy Imre fokapitány, mint a kertészeti egylet elnöke s Csáky Gergely tanácsnok bizattak meg.

— Azon fiók könyvkereskedés melyet ifj. Csáthy Károly a Beck Pál ház alatt egy év előtt nyitott, már csak holnap fog nyitva állani. A nevezett könyvkereskedő e fióküzletet leginkább kölcsönkönyvtára elhelyeztetése végett nyitotta, miután azonban a piacon levő holti helyiség egy részét most igen czélzerűen alakította át a kölcsönkönyvtár részére is, — a nevezett fiók letelepessé vált, s szombattól fogva a kölcsönkönyvtár már a régi bolthan áll a t. közönség rendelkezésére.

— Nagyváradról a következő gyászjelentést küldetett be szerkesztőségünkhez: Gyalokay Julia Portóré Józsefné, Gyalokay Antal, Gyalokay Petronella özv. Ungváry Orbánné, Gyalokay Lajos maguk és családjuk minden tagja nevében öszintén mely fájdalommal tudatják

szeregett édesanyjuk: özv. Gyalokay Antalné született: Csák Erzsébetnek f. hó 24-én este 1/2 órákor a halotti szentségek felvétele után életének 88-ik évében végelegyengülés következtében történt kimúlát. A megboldogult föléi maradványai f. hó 26-án reggeli 1/2 órákor a várad-olaszi plébánia-templomban tartandó engesztelő-szentmise-áldozat után, a várad-olaszi közsirkertben fognak örök nyugalomra tételni. Kelt Nagyváradon, 1874. aug. 24-én. Áldás lengjen elméjén.

— Beküldetett. Azt halljuk, hogy a Philadelphiában rendezendő világtkiállítás Debreczen is fog szerepelni, és pedig oly unicum quiddel, a mivel mindenesetre jutalmat nyevend azon városi közege, a kire a városi kutak feletti rendelkezés bízva van. Kétségsébe vagyunk esve, ha e hír igaz, — hiszen mitevők leszünk mi akkor, ha a czeglédutcai két furrott kutak csakugyan kiállítják Philadelphiában? Hogy ezt megakadályozzuk, kések vagyunk ebbeli államos kérelmünkkel egész a legmagasabb fórumig járulni. Több lakos a czeglédutczáról.

— Nagy dalárdahuzás van most a magyar hazában. A vonatok pár nap óta az ország majd minden részéből szállítják a dal, fel és fel nem kent bajnokait a bérzes haza fővárosába. Tegnap este itt utaztak keresztül a vonattal Kolozsvár felé a sárosnyapataki és ungvári dalárdák, vivén magokkal szép reményeket a jutalom megnyeréséhez, s kitűnő étvágyat a kolozsvári káposztához, s praeparált száraz, nedűszomjaz torlokait a felséges Erdélyi rieslinghez és rózsamálhoz. (Valahogy kérészi Amáliát ne miltözattassanak gondolni, a mennyiben Erdély egyik legmagasabb bora „Rózsamál” név alatt ismeretes.)

Légtüneti észleletek augusztus 26. Homérséklet C°: 7.6 = 141; 2.6 = 16:0:9.6 = 11:4. Atlagos homérséklet = 13:8. Homérséklet minimuma = 12:0 maximuma = 17:3. Légnymomás d. e. 7.6 = 50:1 millim. Csapadék, 0:2 millim.

PIACZI ÁRAK DEBRECZENBEN.

1874. aug. 25. a. l. és felső árak. 1 méro buza 5-5.70, 1 méro készeres 4.20-4.40, 1 méro rozs 3.60-3.80, 1 méro árpa 2.60-2.80, 1 méro zab 2.70-1.80, 1 méro tengeri 4.60-4.80 1 méro köles 5.30-5.50, 1 méro kása 10 f. 1 zsák burgonya 2 fl 1 máza szalonna 52, 53, 54 frt., 2 máza haj 52, 53, 54 forint.

Nyitler. Kiadó lakás.

Nagyujtaczán egy három szobából és egy külön szobával, álló lakás, konyhával, kamarával előnyös feltételek alatt kiadó. Ertekezhetni Klimó és Holvay kereskedésében.

ÉRTÉK- ÉS VÁLTÓ-FOLYAM a bécsi cs. kir. nyilvános tőzsdén

1874 aug. 27-én. 5% metallikus 71.70, 5% nemzeti kölcsön 74.75, 1860-iki államkölcsön 108.40, bankrészevények 973, hitelrészevények 241.75, London 109.75, Magyar földterhentesi kötvény 78.25 Temesvári földterhentesi kötvény 77.—, Erdélyi földterhentesi kötvény 75.— Horváth-Szlavon földterhentesi kötvény 80.— Ezüst 103.85, Cs. kir. arany —, Napoleonor 8.81.

Felölés szerkesztő: Szabó Antal. Főmunkatárs: Hamar László.

H I R D E T É S E K

Hirdetmény.

Sz. kir. Debreczen város tulajdonához tartozó „Salétrom” katonai laktanya hátsó istállójának 21 lóállással leendő megnagyobbításának felvállalása iránt a tek. tanács 5401, 1874. sz. határozata folytán, f. évi augusztus 30 án d. e. 9 órákor a város mérnöki hivatala helyiségeiben, nyilvános szóbeli árjelítés fog tartatni. A terv, előmért és költségvetés, valamint az árjelítési feltételek a város mérnöki hivatalánál a hivatalos órákban megtekinthetők. Az előíranyzott költség 4084 ft 35 kr, melyhez 10%-a az árjelítési szándékozók által bányati pénzüli leteendő. Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Debreczen, 1874. aug. 24. A város gazdasági tanácsától. Kírdta: Farkas Ferenc aljegyző.

Arverési hirdetés.

Alulírt kiküldött végrehajtó a polg. tk. rdt. 403. §-a értelmében ezenel közhírré teszi: hogy a depr. kir. jbir. 12624. számú végzése által Goldstein Emánuel ellen. Mózes L. részére 136 ft követelés végett elrendelt kielégítési végrehajtás folytán bíróság lefoglalt, s 592 frtra becsült szobabeli butorokból álló ingóságok nyilvános árverés utján eladandók, minek a helyszínén, vagyis alp. Széchenyi-utczai 1807. sz. a. lakásán leendő eszközökre határidőül 1874-ik évi szeptember hó 4-ik napjának délelőtti 9 órája kizittetett, melyhez a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel meghívattak, hogy az elredekelt ingóságok emez árverésen, a polg. tk. rdt. 406. §-a szerint, szükség esetében becásron alul is eladatni fognak. Kelt Debreczen, 1874. évi aug. hó 19. napján. Várad Imre kiküldött bírósági végrehajtó.

Tiszavidéki és arad-temesvári vasut.

1874. évi május hó 20-tól kezdve, további intézkedésig.

Table with 6 columns: Station, Direction, Time, etc. Rows include I. Bécs és Budapestről Kassafelé, IV. Kassáról Budapest és Bécsfelé, II. Bécs és Budapestről Arad és Temesvárfelé, V. Temesvár és Aradról Budapest és Bécsfelé, III. Bécs és Budapestről Nagyváradfelé, VI. Nagyváradról Budapest és Bécsfelé.

Advertisement for Sötér Miklós, a spice merchant. Text: Fűszer, festék, anyag kereskedés!! SÖTÉR MIKLÓS fűszer kereskedése a Miklós és Nagyvárad-utca szegletén. Van szerencsém a n. é. közönségnek tudomására juttatni, hogy az eddig a piacz-utczán, a „Dragota-féle házban” folytatott fűszerkereskedésem a Miklós és Nagyvárad-utczák szegletén levő Frohner-féle házba, átellenben a „Fehérlő” szállodával tettem át. Midőn a n. é. közönség eddigi szives pártfogásáért halás köszönetemet nyilvánítom, s kijelentem, hogy fő igyekvésem lesz azt továbbra is áruim kitűnő minőségé, jutányos árak s pontos kiszolgáltatás mellett kiérdemelni, — magamat, s üzletemet továbbra is becses pártfogásukba ajánlva, vagyok kiváló tisztelettel Sötér Miklós. 45. 2-5

Advertisement for Eladó ház. Text: Eladó ház. A nagy hatvanutca 1516/17. sz. a. egy egész újonnan épült öt igen kényelmes lakással, két utczára néző bolt és istállóval ellátott 276 m² területű udvar, teljesen felszerelve, 5 hold és 2350 m² háztartási földjével szabad kézből kedvező feltételek mellett minden óron eladó. Értekezetni lehet a bentlakó tulajdonossal. 41 4-10